

Datert: 01.02.11

SERTIFISERING AV HESTESENTER

EN BRANSJESTANDARD VISER VEIEN

HESTEBRANSJENS KVALITETSSIKRING (HK)

Norsk Hestesenter, Starum, 2850 Lena, Norge.

www.nhest.no

INNHold

1. HVORFOR SERTIFISERING
 - 1.1 Tillit er nøkkelordet
 - 1.2 Hva er en bransjestandard
 - 1.3 Hestebransjens Kvalitetssikring (HK)
 - 1.4 Hestesenter
 - 1.5 Hvordan bruke standarden

2. HVEM KAN SERTIFISERES
 - 2.1 Om sertifiseringsordningen
 - 2.2 Søknad om sertifisering
 - 2.3 Behandling av søknaden
 - 2.4 Tilbaketrekking
 - 2.5 Systemvedlikehold og fornyelse av sertifikatet

3. PRESENTASJON AV VIRKSOMHETEN
 - 3.1 Hvordan presentere
 - 3.2 Kvalitetsbeskrivelse
 - 3.3 Ressurser
 - 3.4 Personalets kompetanse
 - 3.5 Markedsføring
 - 3.6 Salg
 - 3.7 Profilering

4. ADMINISTRASJON
 - 4.1 Kontor og resepsjon
 - 4.2 Ledelse og organisasjon
 - 4.3 Klubb og / eller kommersiell virksomhet

5. HELSE, MILJØ OG SIKKERHET (HMS)
 - 5.1 Hvorfor HMS
 - 5.2 Om intern kontroll
 - 5.3 Alle hestesentre skal ha et system for intern kontroll
 - 5.4 Lage et HMS – system
 - 5.5 Hvis forskriften ikke følges

6. UNDERVISNING
 - 6.1 Undervisningsopplegg
 - 6.2 Instruktørens kompetanse
 - 6.3 Instruktørens fremferd
 - 6.4 Krav til elever som mottar instruksjon

6.5 Leksjonene

7. HESTER OG HESTEhold

7.1 Hester

7.2 Hovstell og skoning

7.3 Veterinær beredskap og behandling

7.4 Renhold og rutiner

8. OPPSTALLING AV HESTER

8.1 Plikt til å kjenne lovverket

8.2 Denne standarden presiserer

8.3 Oppstalling av andre hester

9. ROM FOR OPPBEVARING OG STELL AV HESTEUTSTYR

9.1 Om rommet

9.2 Om utstyret

9.3 Vaskeplass

10. OPPBEVARING AV FÔR OG STRØ

11. INNENDØRS BANER OG ARENAER

12. UTENDØRS BANER

13. MØKK

14. AVVIK OG AVVIKSBEHANDLING

15. SIKKER OG GOD HESTEPRAKSIS

1. HVORFOR SERTIFISERING

1.1 Tillit er nøkkelordet

Stadig flere ønsker å drive med hesteaktiviteter. Hestebransjen selv ønsker denne utviklingen velkommen. Mange av dem som tar kontakt med et hestesenter eller noen som tilbyr hesteaktiviteter, vet lite om hva tilbudene går ut på. Det fremgår ikke alltid hvordan pristilbudene skal oppfattes, og fremfor alt er de aller fleste veldig opptatt av hvordan sikkerheten i tilbudene skal vurderes. Det er lett for alle å se at hestene er store og raske, men hva gjøres for å redusere risikoen for ulykker i forbindelse med aktiviteter med hest?

Hestebransjen har selv tatt initiativ til en kvalitetssikring på dette området. Det innebærer også bedre informasjon fra dem som fremsetter tilbudene. Det krever klart formulerte tilbud med priser som er forståelige og med tydelig understøtning av hvor viktig det er med gode grep for helse, miljø og sikkerhet i forbindelse med gjennomføring av aktivitetene.

Hestebransjen har selv valgt å fastsette en standard for hestesentre og å innføre en ordning med sertifikat til dem som forplikter seg til å følge standarden. Det forutsetter et kvalitetsråd med den høyeste ekspertisen på området og at dette rådet kan stå for sertifiseringen. Videre kreves det egne inspektører / rådgivere som kan følge opp de sertifiserte bedrifter. Den kostnaden er hestebransjen villig til å ta.

Tillit hos forbrukere og publikum er avgjørende for alle som søker inngang til aktiv utfoldelse og spennende opplevelser med hest. Den samme tillit er også avgjørende for alle som vil utvikle selvstendige og bærekraftige bedrifter innen hestebransjen med potensial for videre vekst.

1.2 Hva er en bransjestandard

Lover, forskrifter og offentlige regler og instruksjoner legger grunnlaget for ordnede forhold innen de fleste områder i samfunnet. På noen områder vil det også være etablert offentlige tilsyn, som gjennom inspeksjoner og godkjenningsordninger ser til at forholdene er i overensstemmelse med gjeldende lov – og regelverk. Ikke på noen områder vil dette kunne dekke alle tenkelige forhold og omstendigheter som måtte komme. Derfor har det utviklet seg såkalte standarder i tillegg. Ofte står det spesielle organisasjoner eller bransjer bak disse.

Standardene utvikles av høyt kvalifiserte fagfolk i komiteer med medlemmer utpekt av de aktuelle interesseorganisasjoner eller andre som ønsker å engasjere seg i arbeidet. For noen områder gjelder det forhold som er felles for mange i internasjonale sammenhenger. Andre ganger kan det avgrenses til forhold som er felles for en spesiell bransje eller deler av bransjen.

En bransje forstås oftest som en definert foretningsgrein eller en næringsgrein. Alt etter hvilken bransje det snakkes om, kan det tenkes en eller flere bransjestandarder for områder som bransjen selv prioriterer. Hestebransjen har valgt å utvikle en bransjestandard for

hestesentre og andre kommersielle aktører som tilbyr hestetjenester og legge til rette for en godkjenningsordning for slike.

De fleste velger å innrette seg etter bransjestandardene, for de får vanligvis høy prestisje innen miljøene. Det gjelder særlig hvis det også legges opp til en godkjenningsordning, der bransjen selv står for sertifiseringen. Da sprer standardens forutsetninger seg raskt i de aktuelle miljøene.

Tilsynsmyndigheter legger stor vekt på gjeldende bransjestandarder, og de legges ofte til grunn for selve tilsynet sammen med offentlige bestemmelser på området som er nedfelt i gjeldene lover, forskrifter og regler.

1.3 Hestebransjens Kvalitetssikring (HK)

En forutsetning for at en bransjestandard skal fungere over tid, er at det finnes et organ eller et bransjeråd som kan kommunisere med bransjens medlemmer.

Hestebransjens Kvalitetssikring (HK) består av 5 personer med personlige vararepresentanter, som oppnevnes av styret for Norsk Hestesenter etter forslag fra de organisasjonene som har sete i representantskapet for stiftelsen. Blant disse utpekes leder og nestleder. Funksjonstiden i HK er to år med mulighet for forlenging. Oppnevningen skjer slik at ikke alle medlemmene skiftes på samme tid. Det utarbeides vedtekter for HK.

Saksbehandler og inspektører / rådgivere på deltid stilles til disposisjon for HK for å holde løpende kontakt med nettverket av sertifiserte hestesentre, utføre daglige gjøremål og foreta inspeksjoner for HK. Nettverket rundt HK baseres på medlemskap med innbetaling av fastsatt årskontingent.

1.4 Hestesenter

Hestesentre kan defineres som foretak som tilbyr tjenester innenfor området hestehold, trening og opplæring. Det kan dreie seg om så vel om klubbaktiviteter innen ridning, kjøring og trav som rent kommersielle tjenester og opplæring innenfor de samme områdene. I tillegg kommer skolefritidstilbud, oppdragskjøring for turister, oppdrag ved spesielle begivenheter, Inn på TUNET - aktiviteter og ulike former for terapi som fysioterapi, sosial- og psykiatrisk terapi. Skoleverket benytter dels egne fasiliteter og dels leier de seg inn ved eksisterende hestesentre.

De fleste hestesentre er etablert i privat regi, men ofte med hjelp fra offentlige innsatsmidler som bygdeutviklingsmidler, rentefrie lån fra for eksempel Innovasjon Norge og annet. Hestesentrene må oppfylle krav som offentlige myndigheter stiller gjennom forskrifter og regelverk, og deler av virksomhetene er underlagt offentlig tilsyn. Det gjelder slikt som angår hestevelferd, arbeidsmiljø, anleggsmessige forhold, innredning, brannvern, forbrukernes sikkerhet med mer.

Alle bedrifter må ha rutiner for helse, miljø og sikkerhet (HMS) i bedriften. Det er likevel i dag ingen offentlig oppfølging når det gjelder rent hestefaglige og sikkerhetsmessige forhold

på området, og det stilles heller ingen krav når det gjelder kompetansen til instruktører og annet personell. Dette må bransjen selv ta ansvar for.

Det er en utfordring å få oversikt over hvor mange hestesentre som finnes og få kategorisert dem etter geografi, størrelse, aktivitet osv. Denne oppgaven lar seg neppe løse uten at det foreligger en bransjestandard som et flertall av hestesentrene slutter seg til. Koblet til en godkjenningsordning med utstedelse av sertifikat, vil det være interessant å oppnå grad som sertifisert hestesenter. Det vil gi tillit til forbrukerne og den type sikkerhet som etterspørres. Det vil også virke positivt for markedsføringen av tjenestene. Hestesentre som slutter seg til nettverket vil få direkte støtte fra HK og indirekte støtte via det nettverket de deltar i. Begge deler vil dra i positiv retning.

Tillit til at det drives og leveres sikker og god hestep praksis ved hestesentrene er avgjørende for den videre utviklingen. Samtidig vil det være et nøkkelbegrep for publikum og andre som skal forstå at hesteholdet ivaretas og drives på beste måte.

Når det er vunnet erfaringer med sertifiseringsordningen, vil det kunne vurderes om standarden kan åpne for noen forskjellige retninger eller kategorier, som for eksempel oppstallingssenter, rideskole, flerbruksanlegg, utstillingsarena og lignende. Slikt kan markeres med enkle bokstavkategorier eller piktogrammer i sertifikatet.

1.5 Hvordan brukes bransjestandarden

Bransjestandarden er et hjelpemiddel til å holde orden og oversikt over administrasjon, tilbud, personell, brukere (kunder), hester, utstyr og annet ved hestesenteret. Den kan bidra til at personalet blir bedre kjent med helheten og rutineene ved hestesenteret, og den kan bli en motiveringsfaktor for kvalitetssikring og forbedringer på mange områder, også når det gjelder økonomien. En måte å ta den i bruk på er følgende:

- Start med å bla gjennom standarden og skaff oversikt over hva den inneholder
- Konstanter at det meste allerede er på plass. Nå gjelder det å systematisere og dokumentere hvor det finnes og hvordan det fungerer
- Ikke tenk vanskelig. Det meste vil være enkelt når starten har gått
- Lag enkle systemer for det som må innføres
- Gi deg selv og medarbeiderne følelsen av at med status som sertifisert hestesenter, går det mot bedre tider for hestene, personalet og ikke minst for brukerne

2. SERTIFISERING AV HESTESENTRE

2.1 Om sertifiseringsordningen

Bransjestandarden stiller formelle krav til hestesenterets styringssystem, og den beskriver minstekravene for å bli sertifisert. Selve måten for organisering og dokumentasjon overlates til det enkelte hestesenter.

Det er Hestebransjens Kvalitetssikring (HK) som kan sertifisere hestesentre. Sertifiserte hestesentre vil årlig få besøk av en inspektør / rådgiver fra HK, og de skal selv hvert år avgi rapport til HK på et spesielt skjema.

Når søknad om sertifisering er sendt inn, kan så vel meldte som uanmeldte inspeksjoner iverksettes etter initiativ fra HK, både før og etter sertifiseringen.

Når sertifikat utstedes, registreres hestesentret hos HK, som vedlikeholder egen database og en web side med oversikt over og link til alle sertifiserte hestesentre i landet. Sertifiserte hestesentre tildeles et sertifikat og et skilt med logo som viser at de er sertifisert. Skiltet skal henges opp og være synlig ved inngangen til senteret. De vil også motta et annet skilt med påskriften ”Hestesport er risikosport” for blant annet å minne om at det skal brukes hjelm. Sertifiserte sentre har også rett til å benytte bransjestandardens logo i andre sammenhenger.

HK er ansvarlig for oppdatering og vedlikehold av denne standarden. Standarden publiseres og distribueres i første omgang på nettstedet til HK som finnes under nettstedet til Norsk Hestesenter, www.nhest.no . Den trykkes også i boken ”Sikker og god hestep praksis” som i løpet av 2011 utgis på Tun Forlag as, Oslo.

2.2 Søknad om sertifisering

Skriftlig søknad om sertifisering sendes på spesielt skjema til: Hestebransjens Kvalitetssikring, Norsk Hestesenter, Starum, 2850 Lena. Vedlegg til søknaden skal være:

- Firmaattest med organisasjonsnummer og relevante opplysninger
- Presentasjon av virksomheten og omtale av hovedaktivitetene
- Organisasjonsplan som viser ansatte og deres dokumenterte kompetanse
- Stalloversikt med hester og oppstallingsmuligheter, ridebaner og luftegårder
- Hestesenterets tilbud om oppstalling, opplæring, treningsmuligheter, turer osv
- Iverksatte HMS - tiltak
- Godkjenninger fra offentlige tilsyn som Branntilsyn, Mattilsyn mm
- Alarmplan for evakuering, førstehjelp og tilkalling av assistanse når uhell inntreffer

Samtidig med innsending av søknad betales et registreringsgebyr på kr. 3 500 til nettverkets konto. Kvittering for mottatt søknad og innbetalt gebyr sendes til alle søkere.

2.3 Behandling av søknaden

Saksbehandler for HK gjennomgår den innsendte dokumentasjonen og arbeidsprosessene, og undersøker ved eget fremmøte eller utsendt inspektør / rådgiver om forholdene på stedet er i samsvar med det som er beskrevet. Eventuelle avvik noteres i en sjekklister, og frist for oppretting av avvik avtales.

Søknaden behandles hos HK og avgjør om senteret kan sertifiseres. Ved positivt utfall utstedes et sertifikat for en 2 års – periode. Sertifikatet har en logo som tegn på at sertifikatet er gyldig. Samtidig mottar senteret et skilt for plassering ved inngangen, som viser at senteret er godkjent av HK. Styret for Norsk Hestesenter er ankeinstans for avgjørelser tatt av HK.

For å være en del av nettverket for sertifiserte hestesentre betales en årlig avgift på kr. 3 000. Det medfører at senteret mottar løpende informasjon fra nettverket, får del i de fordeler som oppnås for nettverket og får periodisk besøk av inspektør / rådgiver, også i forbindelse med fornying av sertifikatet.

2.4 Tilbaketrekking av godkjenning

Forutsetningen for å være sertifisert hestesenter er at bransjestandardens krav oppfylles. Brudd med standardens krav og vedvarende neglisjering av pålegg om korrigerende tiltak fra HK kan føre til tilbaketreking av sertifikatet, avskilting av virksomheten og stryking fra webnettverket. Klage på tilbaketreking rettes til HK, som avgir innstilling før klagen behandles i styret for NHS.

2.5 Systemvedlikehold og fornyelse av sertifikatet

Hestesenteret skal vedlikeholde sitt kvalitetssystem ved å sikre at endringer og forbedringer av systemet dokumenteres. Større endringer skal rapporteres til HK så snart som mulig. Det gjennomføres ikke tredje parts revisjoner i sertifiseringsperioden, men det anbefales at hestesenteret selv gjennomfører interne kvalitetsrevisjoner.

Fornyelse av sertifisering etter 2 år foregår internt i bedriften, ved at et tilsendt fornyelseskjema gjennomgås, besvares og sendes tilbake til HK. HK vil etterprøve om opplysningene er korrekte og ved inspeksjon se til at forholdene er i samsvar med standarden. Mangler som ikke rettes vil føre til at sertifikatet trekkes tilbake og senteret utelukkes fra nettverket. Tilbaketreking av sertifikatet kan også skje dersom skjemaet ikke er returnert i utfylt stand innen tidsfristen.

3. PRESENTASJON AV VIRKSOMHETEN

3.1 Hvordan presentere

Hestesenteret skal ha tilgjengelig en presentasjon av virksomheten på papir og helst også på en web side. Den skal være skrevet spesielt for brukerne og det skal fremgå hvilke betingelser de ulike brukergruppene må innrette seg etter og hvilken opplæring de kan forvente. Det skal fremgå tydelig at det ved skilting i bedriften er gjort oppmerksom på at hestesport er risikosport. Bruk av hjelm er en understreking av det. Presentasjonen skal være oppdatert og som minimum inneholde det som omtales i denne veiledningen. Nyttige tips til innledning er:

- Navn, adresse (post, E-post, web adresse, telefon), bilde, nærmeste tettsted(er)
- Kort historikk med blant annet årstall for start og hovedgren for aktivitet
- Hvordan finne frem til senteret
- Orientering om parkeringsplasser for biler og tilhengere

3.2 Kvalitetsbeskrivelse

Hestesenteret skal definere og beskrive sine kvaliteter. Disse kvalitetene skal kunne praktiseres innenfor de lover, forskrifter og rammer som gjelder for bransjen og være i samsvar med prinsippene for Sikker og God Hestepraktis (SGHP) og hestebransjens verdigrunnlag (HVG), se kapittel 2 i boken ”Sikker og god hestepraktis”.

- Hvordan hestene oppstalles og luftes
- Fasiliteter for personell og brukere
- Muligheter og begrensinger for ledsagere publikum og andre besøkende
- Rutiner for sikkerhetskontroll av utstyr, daglig og periodisk
- Eventuell godkjenning som transportør av egne eller andres hester

3.4 Ressurser

Hestesenteret skal oppgi hvilke hester, rideutstyr, kjøretøyer, seler, baner, arenaer, turveier og andre ressurser som det rås over.

- Skille mellom senterets egne hester og hester som kun får oppstalling
- Angi rase, alder og bruksområde for hestene
- Vise til lister og kontrollrutiner for utstyr og anlegg

3.5 Personellets kompetanse

Instruktørens og det øvrige personellets kompetanse skal beskrives.

- Personellets formelle utdanning og kompetanse
- Erfaringsbakgrunn

3.6 Markedsføring

Hestesenteret skal markedsføre sine produkter og tjenester slik at brukerens (kundens) forventninger blir i samsvar med det som faktisk tilbys. Markedsføringsloven og hestebransjens eget verdigrunnlag (HVG) er retningsgivende.

- Det må fremgå at hestesport er risikosport, men at risikoen reduseres betydelig ved å følge standarden for sertifiserte sentre
- Kapasitet og begrensninger beskrives
- Konkrete tilbud med pris vekker interesse
- Privat forsikring kan være aktuell, men er ikke nødvendig for dem som er tilsluttet klubb som har forsikringer

3.7 Salg

Alle produkter og tjenester skal beskrives. Informasjonen skal være forståelig for kunden og inneholde entydige prisopplysninger. Tilbyder skal forvise seg om at kundens forestilling om tjenesten er i samsvar med det som tilbys.

- En enkel brosjyre med relevante opplysninger kan rydde misforståelser av veien

3.8 Profilerings

Hestesenteret skal, etter å ha blitt sertifisert i henhold til gjeldende bransjestandard, feste tilsendt skilt på veggen og kan ellers bruke standardens logo i andre sammenhenger.

4. ADMINISTRASJON

4.1 Resepsjon og kontor

Førsteintrykket betyr mer enn de fleste regner med.

- Inngangen skal være tydelig merket for å forhindre folk i å vandre omkring i arealer underlagt restriksjoner.
- Dette området skal være ryddig, reint og greit organisert
- Besøkende skal melde seg ved inngangen før de går inn i resten av anlegget
- Ved oppslag skal det gjøres oppmerksom på:
 - Hestesport er risikosport
 - Røking forbudt
 - Kopi av sertifikatet fra HK og personellets sertifikater / utdanningsbevis
 - Hjelm skal brukes ved alle aktiviteter
 - Rømmingsprosedyrer
 - Telefonnummer
 - 110 Brann og akutt forurensing,
 - 112 Politi og redningssentral
 - 113 Lege og ambulanse (når liv og helse står på spill)
- Et skap med utstyr for Førstehjelp skal oppbevares her
- Boken "Sikker og god hestep praksis" skal være tilgjengelig ved senteret

4.2 Ledelse og organisasjon

Ledelsen må være tydelig, og den må ha stor oppmerksomhet rettet så vel mot de ytre som de indre forhold for bedriften. Den som leder virksomheten plikter å sørge for systematisk oppfølging av de krav lov- og regelverket stiller til helse, miljø og sikkerhet (HMS) i bedriften

Administrasjonsrutinene skal være lett tilgjengelige for personalet. Aktuelle spørsmål om senterets drift bør finnes svar på her. Arkivsystemet er viktig, og det bør være enkelt.

Nedenstående er et eksempel på en modell. Den bør kunne tilpasses slik at etablert praksis kan følges også i det videre.

Senteret navn. Navn, postadresse, besøksadresse, E-postadresse, web adresse og telefonnummer bør toppe alle dokumenter. Andre viktige opplysninger er organisasjonsnummer, bankgironummer, åpningstid og tilgjengelighet utenom åpningstid, slik som andre aktuelle telefonnummer.

Organisasjonskart. Lag et enkelt organisasjonskart der alle personer med funksjoner fra leder til innleid hjelp får sin plass. Styret for foretaket skal også være med. Bruk stikkord for funksjonsfordelingen.

Ansvar og avtaler. Ansvarsfordeling mellom styre, daglig leder og instruktører skal beskrives. Alle medarbeidere skal ha en arbeidsavtale.

Forsikring. Alt personell skal være kjent med senterets forsikringsavtaler og hovedtrekkene i vilkårene for forsikring.

Arkiv. Det skal være 1) et bruksarkiv som til daglig er tilgjengelig for alle medarbeidere og 2) et administrasjonsarkiv for mer formelle saker. Arkivene kan ordnes i permer eller mapper med angitt nummer i henhold til arkivnøkkel. En perm eller mappe kan inneholde flere arkivnummer, dersom de er atskilt med skillekort.

Bruksarkivet kan inneholde følgende tema i nummerert orden:

- Postjournal med all inngående og utgående skriftlig post og E-post
- Timelister for ansatte og innleid hjelp
- Kursmappe med tilbud og påmeldinger til kurs, kursmateriell
- Handlingsplan for HMS (intern kontroll og beredskap)
- Aktuelle lover, forskrifter, offentlige regler, offentlige rundskriv, bransjestandarder med mer
- Statistikk og årsrapporter

Administrasjonsarkivet skal avspeile at det for bedriften er et fungerende HMS - system. Ellers kan det inneholde:

- Tilbud og avtaler
- Lønn, arbeidstidsbestemmelser, permisjoner, engasjementer
- Referater fra styremøter, årsmøter og andre viktige møter
- Årsberetninger, disponeringer og årsregnskaper
- Del - regnskaper
- Budsjetter
- Rapporter fra intern kontroll og dagbøker fra personalet

Daglig journal. Alle medarbeidere skal føre daglig journal. Den kan være enkel med rubrikker for avkryssing og innføring av spesielle merknader. Den skal minimum inneholde:

- Dato
- Aktiviteter
- Merknader av betydning for driften

Rapportering. Rapportering skal skje etter fastlagte rutiner og på fastlagte skjema fra ansatte til daglig leder. Daglig leder rapporterer til styret etter anvisning fra styret.

4.3 Klubb og / eller kommersiell virksomhet

Denne standarden gir kun retningslinjer for administrasjon av den forretningsmessige virksomheten. Anliggender for eventuell klubb – eller foreningsvirksomhet berøres ikke her.

5. HELSE, MILJØ OG SIKKERHET (HMS)

5.1 Hvorfor HMS

Det er viktig for alt som foregår ved senteret og for alle som oppholder seg der.

- Hendelser som ikke er forutsett kan inntre. Da gjelder det å være forberedt på det uforutsette.
- Alle hestesentre skal ha minst en person som er trent i Førstehjelp. Alle instruktører skal friske opp sine kunnskaper i Førstehjelp minst hvert annet år. Det skal kunne dokumenteres.
- Alle hestesentre skal ha en brannrednings – og evakueringsplan som øves minst en gang årlig
- Brannslukkingsmateriell skal være tilgjengelig og plassert i samsvar med anvisninger fra Branntilsynet
- Senteret skal ha rutiner for alminnelig renhold og hygiene i alle rom som ansatte, elever og besøkende bruker. Det gjelder også oppholdsrom, garderober og toaletter.

5.2 Om intern kontroll

Den som leder virksomheten plikter å sørge for systematisk oppfølging av de krav lov- og regelverket stiller til HMS i bedriften. Det gjelder regler om at produksjon, produkter og tjenester skal oppfylle forskjellige sikkerhets – og kvalitetsbetingelser. Det stilles også krav til lokaler, verneinnretninger og tilrettelegging av arbeidet for å sikre ytre miljø og gi trygghet for dem som gjør jobben. Det er først og fremst et lederansvar å sørge for at HMS – arbeidet fungerer, men alle ansatte har både rettigheter og plikter i forbindelse med HMS.

5.3 Alle hestesentre skal ha et system for intern kontroll.

Hensikten med systemet er å sikre at problemer oppdages og tas hånd om i tide. Oppfølgingen gjøres i samarbeid med arbeidstakerne og deres representanter. Det skal være skriftlige beskrivelser for:

- Hvilke mål senteret har for helse, miljø og sikkerhet
- Hvordan virksomheten er organisert, blant annet fordeling av ansvar og oppgaver innenfor HMS.
- Hvordan kartlegging av risiko er gjennomført (brev, rapporter, måleresultater og lignende)
- Hva som skal gjøres, når og av hvem, for å fremme helse, miljø og sikkerhet (handlingsplan)
- Rutiner for å håndtere feil og mangler
- Hvordan HMS – rutinene gjennomgås for å sikre at de fungerer etter hensikten

Den offentlige forskriften for området kalles Intern kontroll forskriften. Med den følger også en veiledning og kommentarer som gir grunnlaget for det som trengs i mindre bedrifter. Hestesentre skal tilpasse reglene i forskriften til den virksomheten som er aktuell. Det er flere

sentrale myndigheter som er aktuelle å forholde seg til. Veiledning gis også fra tilsynsmyndighetene, og av disse er de mest sentrale Arbeidstilsynet, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, Forurensingstilsynet, Mattilsynet og Næringslivets sikkerhetsorganisasjon. Alle etatene som har regelverk på HMS- området har gått sammen om å lage et felles nettsted, www.regelhjelp.no. Der kan det finnes svar på det meste om dette regelverket.

5.4 Lage et HMS – system

De viktigste trinnene i utviklingen av et HMS – system for bedriften er:

- Arbeidsgiver har ansvaret for HMS og for initiativet til å starte arbeidet. Det er viktig at prosessen skjer i samarbeid med arbeidstakerne. Sett mål for arbeidet med HMS i bedriften og skriv ned hvordan bedriften er organisert og hvem som har ansvaret for å følge opp HMS – spørsmål.
- Skaff oversikt over hvilke lover og forskrifter som er aktuelle for bedriften. Gå til www.regelhjelp.no , følg jordbruk og gå videre til husdyr og hestehold. Akkurat hvilke regler som gjelder i det aktuelle tilfelle avhenger av hva slags arbeid som utføres og hvor risikofyllt det er. Kontakt tilsynsmyndighetene ved tvil.
- Kartlegg de sikkerhetsrutinene som allerede følges i bedriften. Det kan være rutiner for opplæring, brannøvelser, bruk av verneutstyr osv. Dette må inngå i systemet for intern kontroll.
- Kartlegg bedriften med tanke på risiko. En enkel risikoanalyse kan bestå i å stille tre enkle spørsmål:
 - Hva kan gå galt?
 - Hva kan vi gjøre for å forhindre det?
 - Hvordan kan vi redusere konsekvensene hvis det likevel skulle skje?
- Hva slags risiko det er snakk om, vil variere fra bedrift til bedrift. Det kan dreie seg om belastningsslidelser, fallskader, støy, konflikter, kjemikalier, farlige maskiner osv. Kartleggingen vil vise hva som bør forbedres.
- Lag en handlingsplan med bakgrunn i kartleggingen. Planen skal vise hva som skal gjøres, hvem som skal gjøre det og når det skal være gjort.
- Selve gjennomføringen av tiltakene er selvfølgelig den viktigste delen av HMS – arbeidet.

I tillegg til den jevnlige oppfølgingen med kartlegging og beskrivelse av tiltak, må bedriften, minst en gang i året gå gjennom selve systemet som er bygget opp og vurdere om det har fungert i praksis eller om det bør endres.

5.5 Hvis forskriften ikke følges

Tilsynsmyndighetene kontrollerer at HMS – bestemmelsene overholdes gjennom tilsynsbesøk, stikkprøver eller mer omfattende gjennomgang av hele HMS- systemet i bedriften. Ved brudd på regelverket kan myndighetene gi pålegg om å rette på forholdene innen en viss frist. Hvis påleggene ikke etterkommes innen fristen, kan bedriften bli ilagt

dagbøter som løper til påleggene er oppfylt. I alvorlige tilfeller kan det også bli snakk om forurensingsgebyr og politianmeldelser.

På samme måten som myndighetene stiller også denne bransjestandarden krav til HMS, og det må kunne dokumenteres at det gjennomføres godt HMS – arbeid. Gode rutiner for HMS vil også ha betydning for forsikringspremien for anlegget. Mangelfulle rutiner kan føre til problemer med forsikringsoppgjør hvis skade opptrer.

6. UNDERVISNING

6.1 Undervisningsopplegg

Hestesentre som driver undervisning skal redegjøre for sine undervisningsopplegg:

- Hvilke grener det undervises i og navn på instruktører
- Om det undervises i grupper og /eller individuelt
- Kapasitet for grupper og individuelle
- Kursenes omfang og fordeling av timer
- Læremateriell som brukes, anbefales eller deles ut
- Forventet måloppnåelse for elevene
- Hvordan egen kontroll med opplæringen gjennomføres
- Hvordan røkeforbud i hestesenterets lokaler håndheves

6.2 Instruktørens kompetanse

Hestesentre som driver undervisning skal ved oppslag redegjøre for instruktørens kompetanse. Kompetansen kan kategoriseres etter følgende mal:

- Deltidsopplæring i regi av organisasjoner tilhørende hestebransjen
- Halvårs eller helårs kurs fra folkehøyskoler eller tilsvarende
- Vg 2 og / eller Vg 3 fra videregående skole
- Hestefaglært med fullstendig fagbrev i hestefag eller hovslagerfag
- Utdannelse fra Norsk Hestefagskole som ridelærer (nivå), kjøreinstruktør travtrener eller galopptrener, eventuelt stallmester eller salmaker
- Universitets – eller høyskoleutdanning med batchelorgrad eller mastergrad
- Annen relevant utdanning
- Erfaringsbakgrunn bør omtales

6.3 Instruktørens fremferd

Instruktørene må være minimum 18 år som hovedinstruktør og minimum 16 år som hjelpeinstruktør. De må være bevisst sin funksjon som forbilde for elevene Det gjelder forhold som

- Vanlig fremferd i alle situasjoner der mennesker og/eller hester er til stede

- Stemmebruk og talemåter
- Bekledning som er tilpasset formålet
- Fysisk og mentalt nærvær blant elevene

6.4 Krav til elever som mottar instruksjon

- Alle elever under instruksjon skal bære standard godkjent hjelm som er korrekt montert
- Den øvrige bekledning skal være hensiktsmessig for aktiviteten som øves og enkel i utformingen. Shorts er uegnet for ridning.
- Smykker kan være farlig å bære under hesteaktiviteter, og de bør reduseres til et minimum eller fjernes totalt.
- Ridestøvler skal være solide i utførelsen og utstyrt med markert hel.
- Alle elever under instruksjon bør ha sitt eget utstyr, privat eller lånt.
- Det er instruktørens ansvar at undervisningen foregår i trygge former

6.5 Leksjonene

- Antall elever som mottar instruksjon skal tilpasses arealet som er til disposisjon og hvor mange instruktører som underviser
- Det er instruktørens plikt å kontrollere hester, utstyr og elever før hver leksjon
- Ved rideundervisning og kjøreundervisning for så vel begynnere som for viderekomne, skal antall elever tilpasses forholdene og tilgang på hjelpere. Ved de første leksjonene skal det være en hjelper for hver rytter eller kusk.
- Nye ryttere og kusker skal vurderes individuelt på et egnet areal før de slippes inn til felles leksjon med andre
- Personer som ikke tar del i leksjonene skal oppholde seg utenfor arenaen.

7. HESTER OG HESTEHALD

Alle som holder eller bruker hest bør være kjent med innholdet i offentlige lover, forskrifter, regler og bestemmelser som gjelder for området hestehold og bruk av hest. Spesielt gjelder det hestevelferdsforkriften og den veiledning som følger denne (www.regelhjelp.no). I tillegg bør prinsippene for Sikker og God Hestepraktis (SGHP), slik de er beskrevet i boken med samme navn (Tun Forlag as 2011), være kjent.

7.1 Hester

Det finnes mange hesteraser og det er variasjoner mellom hester innen samme rase. Alle hester har sin egenart.. Hester av forskjellige raser og med forskjellig egenart kan likevel gå godt sammen under de fleste omstendigheter. I hestesenteret vil det kunne være hester av forskjellige raser, hester på ulike alderstrinn og hester til forskjellige bruksområder.

- Alle hester skal ha gyldig hestepass
- Hestenes plasser i stallen skal være merket med hestenes navn
- Alle hester som står til disposisjon for ridning eller kjøring skal være minst 4 år, ha gyldig vaksinasjonsattest for hesteinfluensa og være regelmessig under parasittkontroll. Travhester og galopphester settes i trening tidligere.
- Det skal rettes spesiell oppmerksomhet mot hopper med føll, unghester og hester over 16 år
- Hestene skal være trent for de oppgavene de er ment å kunne utføre
- Hestene skal vanligvis ikke brukes mer enn 6 timer for dagen. Ønsket brukslengde er 4 timer. Dersom de brukes mer enn 6 timer en dag skal arbeidsmengden neste dag reduseres under hensyn til dette. Hestene skal vanligvis ikke arbeide mer enn to timer før det blir pause med adgang til vann og litt mat.
- Hester som bare brukes et par ganger for uken må få mosjon de dagene de ikke er i bruk.
- Hestene skal pusses og stelles før bruk. Kroppen, luggen, manen og halen skal holdes rein og skikkelig stelt
- Om vinteren kan hester som brukes jevnlig være klippet på en tilpasset måte og utstyrt med dekken når det trengs.

7.2 Hovrøkt og skoning

Hestehoven er i kontinuerlig vekst, og den trenger regelmessig stell enten den er skodd eller ikke.

- Hestesenteret skal ha tilgjengelig nødvendig utstyr for stell av hovene
- Hester som brukes på veier, gater og fritt i terrenget skal være skodd
- Hester som ikke brukes i slike aktiviteter kan være uskodd dersom underlaget er egnet og hestene for øvrig har føtter som er sunne og friske.
- Hester som har løse sko eller som har mistet en sko skal ikke brukes før skaden er opprettet.

- Alle brukere av senterets hester plikter til å inspisere og eventuelt reingjøre hovenes underside før hestene tas i bruk. Eventuelle avvik fra det normale meldes straks til ansvarlig instruktør eller leder
- Senteret skal ha tilgang til faglært person eller annen som er kyndig i hovslagerfaget

7.3 Helsemessig beredskap og behandling av skader og sykdommer

- En journal eller helsekort med alle behandlinger utført av veterinær, er en forutsetning for kvalitetssikring av hesteholdet. All behandling av veterinær skal føres inn i hestepasset der helsekortet er en del av dette.
- Førstehjelpsutstyr for hest skal være tilgjengelig i egnet lukket skap og være tydelig merket med ”Førstehjelp hester”.
- Medikamenter og annet som foreskrives av veterinær skal oppbevares i skap som kan låses.
- Rutinemessig behandling av alle hester skal omfatte:
 - Vaksinasjon mot tetanus og hesteinfluensa
 - Parasittbehandling
 - Tannhelse

Det skal fremgå av journalen / helsekortet når slik behandling er gjennomført, og journalen / helsekortet skal være åpen for inspeksjon

- Hester som lider av smittsom sykdom skal isoleres for å hindre smittespredning. Om det er en meldepliktig sykdom skal Mattilsynet varsles straks.
- Trafikk ut og inn av sentret skal begrenses til smittefaren er over.
- Muligheter for isolasjon er særdeles viktig for sentre som tar inn fremmede hester og for sentre som brukes som konkurransearenaer.

7.4 Rutiner og registreringer.

Godt hestehold innebærer at det for alle daglige og periodiske gjøremål innarbeides rutiner. Et enkelt system med sjekkpunkter ved hver hesteplass er å foretrekke. Gjør det slik at den som steller i stallen kan krysse av for utførte inspeksjoner og tjenester.

8. OPPSTALLING AV HESTER

8.1 Plikt å være kjent med lovverket.

All oppstalling av hester skal være i tråd med Sikker og god Hestepraksis og minst etterkomme kravene som er fremført i Hestevelferdsforskriften og medfølgende veiledning.

8.2 Denne standarden presiserer:

- Bare en hest kan være i hver hesteplass. Plassen skal tilpasses for den aktuelle hesten
- Konstruksjonen skal være solid og tåle et spark eller vekten av en hest som legger seg mot veggen
- Innvendige flater skal være glatte, fri for fliser og ujevnheter og nå helt ned til golvet
- Bånd og festeanordninger skal være solide og i god stand
- Boksen eller spiltauet skal ha tilstrekkelig strø eller halm til å gi et godt leie, og det skal holdes reint og tørt.
- Alle hester skal ha tilgang til friskt drikkevann
- Dører som hester skal passere skal være så vide at de ikke stryker bort i noe når de passerer
- Vinduer skal være beskyttet med solid gitter
- Ventilasjonen skal være tilstrekkelig til at luften blir av god kvalitet men ikke slik innrettet at den fører til vindtrekk
- Golvet skal være i god stand, ikke glatt og ikke porøst
- Det skal være godt lys fra beskyttede lyskilder.

8.3 Oppstalling av andre hester

- For hester som står til oppstalling og ikke eies av hestesenteret, skal det foreligge skriftlig kontrakt som klargjør ansvarsforeholdene.

9. ROM FOR OPPBEVARING OG STELL AV HESTEUTSTYTR

9.1 Om rommet

- Rommet skal være isolert, tørt, luftig, reint og godt opplyst
- Golvet skal ikke være glatt
- Arealet skal være passe stort for oppbevaring av det utstyr som trengs og likevel gi plass til fri bevegelse i rommet

9.2 Om utstyret

- Som hovedregel skal hver hest ha sitt eget utstyr som er tilpasset den spesielt og merket og oppbevart på hestens spesielle plass i rommet

- Alt utstyr skal være sikkert og godt vedlikeholdt. Det skal rengjøres regelmessig og smøres
- Utstyr som ikke er i bruk skal ikke oppbevares sammen med bruksutstyret. Det skal merkes ”ikke i bruk”

9.3 Vaskeplass

- En vaskeplass med vanlig utstyr for rengjøring av utstyr skal være tilgjengelig

10. OPPBEVARING AV FÔR STRØ OG HALM

- Skal ikke være tilgjengelig for hester eller publikum
- Alt kraftfôr skal være i beholdere som er sikre mot skadedyr og oppbevares i eget rom adskilt fra stallen.

- Tilleggsfôr skal oppbevares på en ordnet måte og være tydelig merket, adskilt fra stallen.
- Rom for oppbevaring av fôr skal være skilt fra rom for hesteutstyret
- Golvet skal ikke være glatt og rommet skal ha tilstrekkelig lys
- Utstyr for fordeling og tilbringning av porsjoner til hestene skal være hensiktsmessige og lett å holde reint
- Grovfôr skal oppbevares tørt og utilgjengelig for hester og publikum og hevet fra golvet ved hjelp av paller eller lignende
- Strø og halm skal oppbevares på tilsvarende måte
- Rom og lagerplasser skal ikke brukes som lekeplasser for barn

11. INNENDØRS BANER OG ARENAER

- Banen skal være minimum 40 x 20 meter og ha takhøyde på minst 4 meter.
- Sikkerhetsgjerdet skal være minst 180 cm høyt og i solid utførelse
- Inngangs – og utgangsdører for hestene anbefales å være skinnegående skyvedører
- Støvnivået må kunne holdes lavt av hensyn til både hester og mennesker.
- Et vanningsystem skal være tilgjengelig, men det skal oppbevares utenfor banen når det ikke er i bruk
- Fremtredende stålkonstruksjoner er spesielt farlige for hester og ryttere, og de må skjermes og tildekkes
- Senterets regler for bruk av hallen skal være synlig ved alle innganger og de skal være fast på veggen
- Speil skal plasseres over sikkerhetsgjerdet. For å gi maksimal effekt skal de skråstilles. Dersom speil brukes skal de være i god stand og laget i sikkerhetsglass på samme måten som for andre glassinstallasjoner i nærheten av der hester ferdes.
- Galleri skal være reint og pent. Sjøppel skal fjernes rutinemessig. Stoler eller seter skal være i orden.
- Dersom der foregår salg og eller servering av matvarer skal tillatelse fra Mattilsynet foreligge.

12. UTENDØRS BANER

- Travbaner skal være konstruert og preparert i samsvar med dagens standard og slik at sikkerhetsbestemmelsene i gjeldende reglement for travløp kan følges (www.travløp.no).
- Ridebaner skal være konstruert og preparert i samsvar med anbefalinger fra Norges Rytterforbund (www.rytter.no).
- Treningsløyper som benyttes av hestesenteret, men som ikke eies av dette, bør i samråd med eier gjøres så sikre som mulig under de forutsetninger som råder.

13. MØKK (Gjødsel)

- Møkklageret skal plasseres hensiktsmessig i forhold til arbeidssituasjonene, men likevel unna de vanlige bruks – og publikumsarealene
- Lageret må utformes slik at det er lett å holde det ryddig og i god stand og ikke kan være noen risiko for dem som tilfører eller henter masser
- Området skal merkes slik at uvedkommende kan holde seg unna
- Eventuell avrenning fra massen skal tas hånd om i henhold til forskrift om gjødselvarer mv av organisk opphav” (for 2003-07-04 nr 951)
- Redskaper som brukes i forbindelse med avhending av møkk skal merkes for formålet og ikke være tilgjengelig for hester eller publikum

14. AVVIK OG AVVIKSBEHANDLING

Meldeplikt

- Som avvik oppfattes alle hendelser som avviker fra det normale når det gjelder rutiner, personell, hester, bygningsmasse, arealer eller utstyr og rekvisita som kan tenkes å få følger for drift eller sikkerhet ved senteret.
- For at ledere, instruktører og andre ved hestesenteret skal kunne iverksette tiltak for å gjenopprette tilstanden, er det meldeplikt for alle, uten opphør, langs hele linjen frem til den som etter rutine skal iverksette tiltak for å gjenopprette tilstanden.
- Vesentlige avvik meldes til administrativ ledelse som så vurderer om styret skal informeres.
- Meldinger om avvik kan i form av merknader på vedkommendes daglige journal eller føres i et eget avviksskjema.
- Iverksatte strakstiltak utført av noen i tjenestelinjen, fritar ikke for videre melding.
- Alle avvik skal søkes gjenopprettet snarest mulig
- Gjenoppretting som tar tid å få gjennomført, skal vurderes i forhold til mulig driftstans for hele eller deler av virksomheten
- Avvik som meldes til HK vil normalt få en tidsfrist for gjenoppretting
- Avvik som oppdages av inspektør / rådgiver fra HK vil måtte gjenopprettes innen gitt tidsfrist

Klager, klagebehandling, reklamasjoner

- Klager fra tilsatte ved hestesenteret tas hånd om i henhold til enhetens system for HMS
- Reklamasjoner og klager fra forbrukere eller publikum i forhold til den tilbudte forbrukertjenesten, behandles administrativt ved hestesenteret og etter vurdering også eventuelt i styret.
- Hestesenteret kan i visse tilfeller søke råd for klagebehandling hos HK

15. SIKKER OG GOD HESTEPRAKSIS

De fleste som deltar i aktiviteter med hester forstår at det er flere hensyn som må tas for at utøveren selv, hesten og publikum ikke skal påføres skader. Denne standarden viser vei til hvordan denne forståelsen kan settes i system for at begrepet ”sikker og god hestep praksis” kan få et reelt innhold. Det gis ingen garantier mot at noe kan gå galt, men det er mulig å innrette seg slik at sannsynligheten for at noe kan gå galt blir så liten som mulig.

Standarden selv kan ikke forbygge skader av noe slag. Det må alle dem som driver hestehold ta ansvaret for. Når et hestesenter av et eller annet slag tilbyr forbrukertjenester, må alle interesserte kunne ha som forventning at tilbudne er seriøse og tilrettelagt for sikker og god hestep praksis.

Sikker og god hestep praksis fokuserer ikke bare på sikkerhet, men også på de gode opplevelser. Uten tvil vil etterspørselen etter hestetjenester i markedet være mest rettet mot det å få del i de gode opplevelser. Med gode og ordnede tilbud vil det være potensial for stor økning i etterspørselen etter opplevelser med hester. Innrett hestesenteret slik at det blir en vinner for de mange som har lyst til å komme hesten nærmere.

- Gå for en sertifisering av hestesenteret og for sikker og god hestep praksis i alle forhold!